

İKTİSAT VE MALİYE

İNGİLTERE'DE LORTLAR KAMARASININ YETKİLERİ (1)

Profesör *Fadıl H. SUR*

İngiltere'de Lortlar Kamarasının yetkileri konusu, son zamanlarda İşçi Hükümeti tarafından yapılan yeni teklifler dolayısıyla, radyoların ve günlük gazetelerin bile üzerinde durdukları bir mesele halini aldı. Esasen 1911 yılından beri Avam Kamarasının malî kanunlar hususunda kazanmış olduğu üstünlük, bu kere daha genişletilmek istenmektedir. Öteden beri gerek anayasa hukuku, gerek bütçe hukuku bakımlarından ilgi çekici bir konu olan bu durum, uzun bir tarihî evrimin sonucudur, ve İngiliz müesseselerinin gelişmelerine de iyi bir örnek teşkil eder. Bu yazımızda bilhassa akçalı yönden bu meselenin anahatlarını özetlemeye çalışacağız.

I — İngiltere'de Devlet gelirlerinin toplanması ve giderlerin yapılması işleri, Kabinanın denetlemesi altında çalışan memurlar tarafından görülür. Fakat icra kuvvetinin bu işleri yapabilmesi için, kimden ve ne kadar gelir toplanacağını, ve tahsil olunacak bu paraların nerelere sarfedilebileceğinin önceden karar altına alınması gerekir. Bu hususta karar verecek olan makamlar, yasama yetkisini kullanan makamlardır. Mükellefin cebinden Devletçe bir peni alınabilmesi, yahut Hazineden bir peni sarfedilebilmesi, veya Devlet adına bir penilik borca girilebilmesi için, kanunî müsaadeye lüzum vardır. Kanunları ise, Kiral, Lortlar Kamarası, ve Avam Kamarasından terekküp eden yasama makamları yaparlar.

(1) Keir (D. L.): *"The Constitutional History of Modern Britain"*, Adam and Black, Londra 1938, bilhassa s. 253, 411-414, 475-484.

Dicey (A. V.): *"Introduction to the Study of the Law of the Constitution"*, Mac Millan, Londra, dokuzuncu basılış 1941, s. 627-630. (Bu kitapta önemli kanun metinleri de vardır).

Jenks (Edward): *"The Government of the British Empire"* John Murray Londra, beşinci basılış 1937, bilhassa s. 160-165.

Muir (Ramsay): *"How Britain is Governed"*, Constable, Londra, dördüncü basılış 1940, bilhassa s. 246-278.

Young (E. Hilton, Lord Kennet): *"The System of National Finance"*, John Murray, Londra, üçüncü basılış 1936, bilhassa s. 35-39

Bu prensibin menşei çok eskidir. Büyük Ferman (*Magna Charter*) ile Kral John, mükellef temsilcilerinin rızası olmaksızın vergi toplanmamasını kabul etmişti. 1688 tarihli Haklar Beyannamesi (*Bill of Rights*): "Bundan böyle bir kanunla ifade edilen umumî rıza olmaksızın hiçbir kimsenin hediye, borç, para yardımı, veya vergi vermiye zorlanamayacağı"nı tasrih etmektedir. O zamandan beri artık Kral, Parlâmentonun izni olmadan gelir toplamamayı taahhüt etmiştir. Bugün İngiltere'de Devlet gelirleri, ancak yıllık veya daimî kanunlara dayanılarak toplanmaktadır.

Gider bütçeleri ile verilen ödenekleri Bakanlıklar ancak muhtelif teşkilât kanunlarının çerçevelediği işler için kullanabilirler. Yeni ve şimdiye kadar kabul edilmemiş maksatlar için masraf yapılmadan önce, özel kanunların meclislerden geçmesi gerekir. Gerçi mevcut kanunlardan birini her an tâdil edebilmek, Parlâmentonun yetkisi içindedir. Meselâ bir daireye, onun teşkilât kanunları tarafından kabul edilmemiş bulunan hizmetler için masraf yapması hususunda Parlâmentonun bütçe ile yetki vermesine bir engel yoktur. Ancak bir Parlâmento anket komisyonunun raporlarında da belirtildiği üzere "malî işlerde intizam ve anayasada insicam yararına, böyle bir usule ancak mümkün olduğu kadar nadir olarak, ve o da geçici bir zarureti karşılamak için başvurulmalıdır."

II — İngiltere'de Parlâmentoyu terkip eden Avam Kamarası (*House of Commons*) ve Lortlar Kamarası (*House of Lords*) hakkında da bazı bilgiler verelim. Henüz tasarı halinde olan bir takım değişiklikleri bir tarafa bırakırsak (2), Avam Kamarası üyelerinin seçilmesi için memleketin 595 çevreye ayrıldığını görürüz. Bunlardan on sekizi ikişer ve biri (İskoçya Üniversiteleri) üç sayı seçer. Kalan 576 çevreden birer kişi intihap olunur. Bu suretle seçilen sayı halen 615 dir. Yirmi bir yaşını bitirmiş olan her erkek ve her kadın bir oy sahibidir. Ancak kanunun tasrih ettiği mahdut sayıda bazı kimseler muayyen hallerde ikinci bir oy daha verebilmektedirler. Ayrıca Üniversite mezunları ayrı seçim çevreleri sayılan on iki üniversiteden birisinde ikinci bir oy sahibidirler. Seçim çevreleri genel olarak birbirine eşittir. Üniversiteler hariç, seçim çevrelerinde ortalama 50 000 kadar seçmen bulunur (3). Avam Kamarası beş yıl için seçilir. (4). Fakat daha evvel feshedilmesi mümkündür. Sayıların yılda 400 is-

(2) 18 mart 1948 tarihinde Hükümet tasarıya aşağıdaki şekli vermiştir: Avam Kamarası 625 sayıdan tereküp edecektir (tasarının ilk şekline göre bu sayı 608 idi). Bu nokta hakkında: "*Records and Statistics, supplement to the Economist*" cilt III, No. 63, Mart 27, 1948, s. 266.

(3) Muir, adı geçen eser, s. 157. İngiltere parlâmentosu üzerindeki ana kitaplardan birisi: Jennings (İvor): "*Parliament*" adlı eserdir. (Cambridge, University Press, 1938).

(4) Jenks, adı geçen eser, s. 145

terlin alırlar (5). Son zamanlarda üniversitelilerin seçim çevresi olarak kabulü ve bazı seçmenlere çifte oy tanınması hakkındaki hükümlerin kaldırılması hakkında bir tasarı mevcuttur.

III. — Bu genel bilgilerden sonra sözü Lordlar Kamarasının durumuna, ve bilhassa bütçe ve malî kanunlar hususundaki rolüne getirelim.

Tarihe bakacak olursak çok eski devirlerden beri Avam Kamarasının vergi kanunlarını Lordlardan önce incelemek ve onamak hakkını haiz olduğunu görürüz. Yani öteden beri Hükümet vergiler hakkındaki kanun tasarılarını önce Avam Kamarasına sunar ve ancak orada kabul edildikten sonra bu kanunlar Lordlara gelir. Bu husus, gerek muayyen bazı kanunların başlarında her zaman görülen bir ibare ile, gerek her biresimin başında ve sonunda Kral adına okunan söylev daima raslanan ve Avam Kamarasına hitap eden bir bentle teminat altına alınmıştır.

Fakat malî kanunlar hususunda Avam Kamarasının üstünlüğü, bunları Lordlardan önce incelemek ve onamak yetkisinden ibaret değildir. Daha onyedinci yüzyılda İkinci Şarl (Charles II) zamanından beri Avam Kamarası kendi kabul ettiği malî kanunlar üzerinde Lordların değişiklik yapmak hakkına malik olmadıklarını iddia etmeye başlamıştır (1671). Hele Lordların yeni bir vergi konması veya gider yapılması hususunda bir teklifte bulunmalarına Avam Kamarası öteden beri şiddetle karşı koymuştur.

Fazla olarak, bu devirden itibaren Avam Kamarası zaman zaman daha ileri gitmiye, ve Lordların kabul etmemelerinden çekindiği hükümleri, (bunlar malî mahiyette olsalar dahi yılın en önemli malî kanunlarına eklediği maddelere sıkıştırmıya başlamıştır. Böyle malî mahiyette olmıyan hükümlerin malî kanunlara sıkıştırılan maddelere yazılması usulüne “*tacking*” denilmiştir. Böylece Lordlar bu kanunları birer bütün halinde tâdil etmek veya ret eylemek durumunda kalmışlardır. Önemli malî kanunların reddi halinde siyasi hayat duraklayacağından, Lordlar böyle bir sorumu pek nadir olarak üzerlerine almışlardır. Bununla beraber malî kanunlara bunlarla ilgili olmıyan hükümlerin eklenmesini Lordlar daima protesto etmişlerdir. Fazla olarak Lordlar, malî kanun tasarılarını tâdil ve hele reddetmek yetkisinden mahrum olduklarını hiçbir vakit açıkça kabul etmemişlerdir. Bununla beraber daha onsekizinci yüzyıl ortalarından önce, Lordların malî kanun tasarılarını tâdil veya reddetmekten fiilen vazgeçtikleri görülmüştür. Halbuki bu devirde diğer hususlarda Avam Kamarasının pek bariz bir şekilde Lordlara üstün bir durumda olmadıkları görülmekte idi.

(5) Muir, adı geçen eser, s. 203.

1832 den itibaren Avam Kamarasının seçim usullerinin ıslâhına başlanması üzerine, Lortların nüfuz ve itibarı tedricen azaldı. Avam Kamarası ondokuzuncu yüzyılda milletin iradesini gittikçe daha iyi temsil etmiye başlamıştı. Bu sebepten umumî efkârda itibarı artıyor, buna karşılık servet sahibi ve imtiyazlı sınıfları temsil eden Lortların bu imtiyazları korumak için ısrâhat tedbirlerine karşı koymaya çalışmaları onları milletin gözünden düşürüyordu. 1861 de Lortlar, kâğıt üzerinden alınan resmin kaldırılması hakkında bütçe tasarısına konan bir hükmü, malî değil, fakat siyasi düşüncelerle reddettiler. Hukuk bakımından bu hareketin müdafaası ka bildi. Çünkü bu suretle Lortlar yeni bir mükellefiyet koymuyorlar, sadece esasen mevcut olan bir vergiyi devam ettiriyorlardı. Fazla olarak bütçe tasarısındaki diğer hükümleri kabul etmişlerdi. Buna rağmen Lortların bu konuda sağladıkları başarı sürekli olmadı. Avam Kamarasında teşkil olunan bir seçme komisyon (*Select Commitee*), Lortların malî kanunları siyasi sebeplerle değil, ancak malî düşüncelerle reddedebilecekleri mütalâasında bulundu. Avam Kamarası Genel Kurulu ise yalnız yeni vergi koymak hususunda değil, mevcut vergileri kaldırmak hususunda da yetki sahibi olan biricik makamın Avam Kamarası olduğuna dair bir karar sureti kabul etti. Ayrıca Gladstone, Maliye Bakanı sıfatıyla, bütçe ile ilgili bütün malî kanun tasarılarını tüm halinde kabul veya reddedilmesi gereken bir genel metin halinde topladı.

Zaman geçtikçe Lortlar itibardan daha fazla düşüyorlardı. Bunun çeşitli sebepleri vardı. Bir yandan Lortların sayıları gittikçe kabarıyordu. İktidara gelen partiler, bilhassa Muhafazakârlar, çok defa partiye para yardımında bulunan zenginleri Lort tâyin ettiriyorlardı. Muhafazakâr Parti iktidar mevkiinde buldukça Avam Kamarası ile Lortlar Kamarası arasında ahenk vardı. Fakat Liberaller iktidarda olunca, iki meclis arasında sık sık anlaşmazlıklar başgösteriyordu. Her iki durum da Lortların prestijini azaltıyordu. Çünkü birinci halde Lortlar Avam Kamarasının bir tabîî durumunu alıyor, ikinci halde ise seçmenlerin iradesine karşı koyar bir durumda kalıyordu.

IV. — 1906 yılında Liberaller yeniden iktidar mevkiine geldikleri zaman iki meclis arasında mücadele tekrar başladı. Malî mahiyette olmıyan birkaç kanun tasarısı Lortlar tarafından red veya esash surette tâdil olundu, 1907 de Avam Kamarası, Lortların ret ve tâdil haklarının tahdit edilmesi gerektiği hakkında bir karar sureti kabul ettiler. Bununla beraber Lortlar o zamana kadar yaptıkları gibi sadece malî mahiyette olmıyan kanun tasarılarına muhalefet etmekle yetinselerdi, belki gene mesele bu kadarla kalırdı. Fakat 1909 yılında Lortlar daha ileri gittiler. Yukarda gördüğümüz gibi,

1671 den beri Lortların malî mahiyette olan kanun tasarılarını tâdil etmiye hakları olmadığı ileri sürülmüştü. Fakat Lortların malî kanunları reddedebilecekleri kabul ediliyordu. Gene gördüğümüz gibi, 1860 yılında Lortların kâğıt üzerinden alınan resmin kaldırılmasına muhalefet etmelerinden beri bütün malî kanunlar, bütçe kanunu tasarısı olarak tek bir metin halinde toplanıyordu. Bu itibarla Lortların malî kanun tasarılarını parça parça reddetmelerine artık imkân yoktu. Bütçeyi toptan kabul veya reddetmek zorunda idiler. Ret halinde ise Avam Kamarası ile bir ölüm kalım mücadelesine girişmek tehlikesi vardı. 1909 bütçesinde Lortlar bilhassa, sahiplerinin emeği olmaksızın toprak kıymetlerinde husule gelen artışların vergiye tabi tutulması hakkındaki teklife itiraz ediyorlardı. Onlara göre toprak mülkiyetine bir tecavüz teşkil eden bir teklif, içtimai mahiyette idi. Sadece, hattâ esas itibariyle dahi malî mahiyette sayılamazdı. Bunun bütçe kanununa yazılması, Lortlarca (yukarıda bahsi geçen) malî kanunlara bunlarla ilgili olmıyan hükümlerin eklenmesi (*tacking*) sakim usulünün tekrar edilmesi mahiyetinde sayıldı. 1909 bütçesi Lortlar Kamarası tarafından küll halinde reddolundu.

Bu hareketleriyle Lortlar, Avam Kamarasına karşı seçmenlere başvurmak istiyorlardı. Hükümet Lortların bu meydan okumasını kabul etti ve Krala Meclisi feshettirdi. Yeni seçim yapıldı. Lortların mukavemeti, Anayasa bakımından Avam Kamarası ile eşitlik iddisından ziyade, Avam Kamarasının gerçekten milletin irdesini temsil etmesini sağlamak hususunda Lortların malik olduklarını iddia ettikleri hakka dayanıyordu. Filhakika aynı esasa dayanılarak Lortların muhalefeti üzerine 1895 yılında da İrlanda muhtariyet verilmesi meselesinde yeni seçim yapılarak seçmenlere başvurulmuş ve seçim neticeleri Lortlara hak verdimişti. Fakat bu defa 1910 yılı Ocak ayında yapılan seçimde netice böyle olmadı. Dayanmakta olduğu çoğunluk hayli azalmakla beraber, hükümet gene ekseriyet kazandı.

Yeni parlâmentoda Lortlar seçim neticelerine boyun eğerek bütçeyi kabul ettiler. Fakat bu defa Avam Kamarası işi bu kadarla bırakmadı. Bir "Parlâmento Kanunu" (*Parliament Act*) kabul etti. Bununla Lortların malî kanun tasarıları hakkındaki yetkileri hemen tamamıyla ortadan kaldırıyor, diğer kanun tasarıları üzerindeki hakları da tahdit ediliyordu. Hükümet, Lortlar bu tasarıyı reddettikleri takdirde, Avam Kamarasının tekrar fesholunacağını, seçimin bir kere daha yenileneceğini, ve Lortların mukavemetini yenecek tedbirlerin alınacağını ilân etti. Lortlar tasarıya muhalefet ettiklerinden 1910 yılı aralık ayında seçim bir daha yenilendi. İntihabat neticeleri bundan evvelkinden pek az farklı idi. Yani hükümet gene çoğunluk kazandı. "Parlâmento Kanunu" Tasarısı önlerine gelince

Lortlar bunu reddetmemekle beraber tâdil etmek istediler. Fakat tâdil teklifleri Avam Kamarasında reddolundu, ve bu suretle iki Meclis arasındaki anlaşmazlık bir çıkmaza girdi.

Bu durum karşısında Hükümete faydalı olabilecek tek bir emsal vardı. Gerçekten içinde bulunulan güçlükten kurtulmak için, ne iki Meclisce tâyin olunacak temsilcilerin bir araya gelmesi usulünden (bu usul 1851 yılından beri kullanılmamıştı); ve ne de iki Meclis arasında mesajlar teati olunması yolundan fayda umulamazdı. Biricik çıkar yol, 1712 emsali üzerinde dayanan 1832 emsali idi. Hükümet de buna başvurdu. "Parlâmento Kanunu" tasarısının Avam Kamarasında yeni baştan görüşülmesi sırasında Başbakan Asquith, Kıral Beşinci Jorj'un daha seçimlerden önce kendisine yapmış olduğu bir vâdi açığa vurdu: Kıral, tasarının Lortlar Kamarasınca kabul olunmasını sağlamaya yeter sayıda yeni Lort tâyin edecekti. Bu tehdit karşısında Lortlar boyun eğdiler. Mühim bir kısmı oturuma gelmemek suretiyle, "Parlâmento Kanunu" nun Lortlar Kamarasınca kabul edilmesine imkân verdiler. Bu suretle kabul edilip Kıral tarafından da onanan 1911 tarihli "Parlâmento Kanunu" (*Parliament Act*), dört ana hükmü ihtiva eder: İlkin, "malî kanun tasarıları" tabiriyle ne kastedildiği tarif olunmaktadır. Bir tasarının malî mahiyette olup olmadığı hakkında şüphe halinde Avam Kamarası Başkanı (*Speaker*) nın, tasarının malî mahiyette olduğu hakkında vereceği belgenin nihaî ve kesin surette meseleyi halledeceği, ve bu hususta artık hiçbir makama başvurulamayacağı tasrih edilmiştir. İkinci olarak, malî kanun tasarıları bundan böyle Lortlar Kamarasına sunulmalarından itibaren bir ay içinde Lortlarca tâdil olunmadan kabul edilmedikleri takdirde, bunlar Kıral tarafından onanmak suretiyle (Lortların kabulüne lüzum kalmadan) yürürlüğe konacaklardır. Üçüncü olarak, malî mahiyette olmıyan kanun tasarılarına gelince; bunlar Avam Kamarası tarafından birini takip eden üç içtima devresinde aynı şekilde kabul edildikleri takdirde, Lortlarca kabul olunmasalar dahi, Kıralın onamasıyla tamam olacaklardır; şu şartla ki bu tasarıların Avam Kamarasında kabul olundukları birinci içtima devresindeki ikinci müzkereleriyle üçüncü içtima devresindeki son müzakereleri arasında geçecek müddet iki yıldan aşağı olmayacaktır. Dördüncü olarak, Avam Kamarasına bu suretle tanınan geniş yetkilere karşılık, seçim devresi yedi yıldan beş yıla indirilmek suretiyle seçmenlerin deneti artırılmıştır.

V — Kısaca özetlediğimiz bu hükümlerin üçüncüsü, zamanımızda yeni bir önem kazanmıştır. Gerçekten İşçi Hükümeti 1 Kasım 1947 tarihinde

1911 tarihli Parlâmento Kanunu tâdil etmek üzere yeni bir tasarı yayınlamıştır (6).

Birinci Dünya Harbinden sonra partiler arasında yapılan bir anlaşma ile Lortlar Kamarasının rolü şöyle tesbit edilmişti: "bir tasarının kanun haline gelmesini, halk efkârının tasarı üzerinde gereği gibi ifade edilmesi için yetecek miktarda geciktirmek ve daha fazla geciktirmemek". Gerçekten Lortlar Kamarası otuz küsur yıldır 1911 tarihli Parlâmento Kanunu ile kendisine tanınmış olan malî mahiyette olmıyan kanunları iki yıl geciktirme hususundaki yetkileri dahi kullanmamıştır. Bazılarına göre Lortlar yetkilerini ancak seçmenlerin çoğunluğunun itimadına dayanmadığını sandıkları bir Avam Kamarası ekseriyetine karşı kullanabilecektir. Şu kadar var ki Lortların pek çoğu Muhafazakâr Partiye mensup olduklarından, bu işi ancak İşçi Partisine karşı yapmaları umulur. Yoksa Muhafazakârlar iktidara gelecek olurlarsa, ister seçmenlerin çoğunluğuna dayanmakta devam etsinler, ister artık bu itimadı kaybetmiş bulunsunlar, Lortlar Kamarası aplebi ihtimal kendilerini hararetle destekliyecektir. Başka bir deyişle, fiiliyatta Lortlar Kamarası ancak İşçi Partisine karşı işliyen bir firenden ibarettir.

Halbuki bugün İşçi Partisinin ekseriyeti teşkil etmekte olduğu Avam Kamarası seçimde halktan aldığı yetkiye dayanarak çıkardığı birtakım kanunlarla bazı faaliyet sahalarını devletleştirmektedir. Yeni seçim yaklaştığı zaman Muhafazakâr Lortlar Kamarasının bu devletleştirme kanunlarının bir kısmını geciktirerek bunları yürürlüğe girmekten alıkoyması gayri mümkün değildir. İşte bunu önlemek için olacak ki Hükümet kısa bir tasarı teklif etmektedir. Buna göre, ilkin bir kanun tasarısı Avam Kamarası tarafından iki müteakip içtima devresinde kabul edildiği takdirde, Lortların muhalefetine rağmen, kıralın onamasıyla yürürlüğe girecektir. Elverir ki Avam Kamarasında tasarıların kabul edildiği ilk içtima devresindeki ikinci müzakeresi ile, ikinci içtima devresindeki son müzakere arasında geçecek müddet bir yıldan aşağı olmasın. Görülüyor ki bu hüküm Lortların geciktirme yetkilerini iki yıldan bir yıla indirmektedir.

Ancak akla şöyle bir solu geliyor: Bahsa konu olan hüküm bir kanun mevzuudur. Bu kanun katiyet kasbedinceye kadar ise Lortların kanunları iki yıl geciktirme yetkileri olduğu gibi kalacaktır. Parlâmento Kanununun değiştirilerek Lortların geciktirme yetkileri bir yıla indirilinceye kadar böylece iki yıl geçebilir. Ondan sonra da gene Lortlara bir yıl geciktirme

(6) "The Economist", cilt CLIII, No. 5437, Kasım 8, 1947, s. 745-746. "Records and Statistics, supplement to the Economist", cilt II, No. 43, s. 372.

imkânı verilmektedir. Şimdi, eğer bir kanun (diyelim demir ve çelik sanayisinin devletleştirilmesi hakkındaki kanun) içinde bulunduğumuz içtima devresinde Avam Kamarası tarafından kabul edildiği halde Lortlar tarafından reddolunursa; ve gelecek içtima devresinde gene Avam Kamarası tarafından kabul ve Lortlar Kamarası tarafından red edilirse durum ne olacaktır? Eğer o zaman kadar yeni tâdil, kanuniyet kesbetmemiş ise devletleştirme kanunu o devrede çıkamıyacaktır. Fakat eğer ertesi içtima devresinde Parlâmento Kanunu tâdil eden yeni kanun yürürlüğe girerse durum ne olacaktır? Bu soruya da yukarıdaki cevabı vermek ve kanun makabline şamil olmayacağına göre, devletleştirmenin o devrede yürürlüğe giremeyeceğini kabul etmek icabettir. İşte bu son hal tarzını bertaraf etmek için tâdil kanunu tasarısına ikinci bir hüküm konarak birinci tâdil makabline teşmil edilmiştir. Başka bir deyişle, eğer bir tasarı bu içtima devresi içinde Avam Kamarası tarafından kabul edildiği halde Lortlar Kamarası tarafından red edilirse, ve ertesi içtima devresinde aynı hâdise tekrarlanacak olursa, ve Parlâmento Kanununu tâdil eden (Lortların geciktirme yetkilerini iki yıldan bir yıla indiren) hüküm de ancak onu takip eden içtima devresinde kanuniyet kesbederse, bu takdirde Avam Kamarasında üst üste iki defa kabul edilmiş ve fakat Lortlarca red olunmuş bulunan kanun tasarısı, Kralın Parlâmento Kanununu tâdil eden kanunu tasdikini müteakip hemen Kralın onamasına sunulacak ve tasdik edilir edilmez yürürlüğe girecektir.

VI. — Bu yeni hükümlerin değeri nedir? Bu hususta bir hüküm vermek için henüz vakit gelmemiş olmakla beraber, tâdil teklifinin işin esasını halletmeğe çalışmayıp geçici bir tedbir almakla yetindiğini söyleyebiliriz. Asıl bahse konu olan mesele bu devirde veraset esasına dayanan bir âyan meclisinin devam edip edemeyeceği sorusudur. Yakın gelecekte Lortlar Kamarasının kuruluş şeklinde bir takım esaslî değişiklikler yapılması bizi hayrete düşürmiyecektir.